

Heidi Saarenpää
Skarta Energy
Hermiankatu 6–8, 33720 Tampere, Finland
heidi.saarenpaa@skarta.fi

Lausunto
13.11.2023

Viite: Lausuntopyyntönnö 7.11.2023

Asia: Aurinkovoimalan sijoittaminen Hangon Santalan alueelle

Länsi-Uudenmaan museolta on pyydetty lausuntoa asiassa, joka koskee aurinkovoimalan sijoittamista Hankoon Santalan alueelle. Museolta pyydetään alustavaa kannanottoa asiaan. Tarkemmat lausunnot pyydetään myöhemmin, mikäli hanke osoittautuu kannattavaksi ja etenee tarkempaan suunnitteluun.

Museo on aiemmin 8.2.2023 antanut toiselle toimijalle lausunnon (RBG/166/12.03.03.05/2023) aurinkovoimalan sijoittamiseksi likimain samalle alueelle vt 25:n eteläpuolelle, valtatie ja radan väliselle noin 120 ha laajuiselle alueelle. Nyt aluetta halutaan laajentaa lisäksi vt 25:n pohjoispuolelle vt 25:n ja Santalan Kartanontien välillä. Nyt hankkeen laajuus on kaikkiaan 133 ha.

Alue on pääosin metsää ja sijaitsee pohjavesialueella. Alueella on voimassa vuonna 2016 hyväksytty Santalan osayleiskaava, jossa vt 25:n eteläpuolinen alue on merkitty maa- ja metsätalousalueeksi (M). Lisäksi alueella sijaitsee hautausmaa-alue (EH, Santalan yksityinen hautausmaa). Vt 25:n pohjoispuolinen alue on osoitettu kaavassa maa- ja metsätalousvaltaisena alueena, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU). Lisäksi kaavassa on osoitettu useita kulttuuriperintö- ja luontokohteita ja tien pohjoispuolelle ulkoilureitti. Viheryhteystarve ja pohjavesialue on osoitettu myös maakuntakaavassa. Asemakaavaa ei ole.

Länsi-Uudenmaan museo on tutustunut asiaan ja lausuu siitä rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman sekä arkeologisen kulttuuriperinnön näkökulmasta. Museo toistaa pitkälti jo alueesta aiemmin lausumansa.

Rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta alueelle ei sijoitu ennalta arvokkaiksi osoitettuja rakennetun kulttuuriympäristön tai maiseman kohteita tai alueita. Suunnittelualue sijoittuu kuitenkin erittäin näkyvälle paikalle Hankoniementien (valtatie 25) varteen. Hankkeen toteutuessa alueen maisemanäkymiä hallitseva yhtenäinen tienvarsimetsä muuttuisi avoimeksi ja tasatuksi puuttomaksi alueeksi, jota peittää laaja aurinkopaneelikenttä. Se muuttaisi alueen tienvarsimaisemaa, luonnetta ja miljöötä radikaalisti. Muutokset ovat paikallisia mutta pitkäaikaisia ja rakentamisen vaatima maaston tasaaminen on muutoksena peruuttamaton.

Tästä syystä museo katsoo, että melko laajaa aluetta koskevaa ja osittain peruuttamattomia vaikutuksia aiheuttavaa maankäyttötavan muutosta ei tulisi

Västra Nylands museum Länsi-Uudenmaan museo

toteuttaa ainakaan ilman laajempaa vaikutusten arviointia tai kaavallista tarkastelua. Museon näkemyksen mukaan asiassa tulisi tarkastella laajemmin myös yhteisvaikutuksia lähialueille mahdollisesti suunniteltujen muiden uusien ja nykyistä vallitsevaa maankäyttötapaa muuttavien hankkeiden kanssa.

Mikäli hanke toteutuu, museo pitäisi joka tapauksessa maiseman ja miljööön näkökulmasta parempana, jos aurinkopaneelikenttä voidaan toteuttaa edes osittain pienialaisempina kokonaisuuksina niin, että tasattavien alueiden väliin jää luonnonmukaisempaa maastoa ja maisemaa. Lisäksi museo suosittaa, että Hankoniementien varteen jätetään maisemallisista syistä suojapuustoa tien ja aurinkopaneelikentän väliin. Koska Hankoniementien pohjoispuolinen alue on osoitettu kaavan M-merkinnän sijaan MU-merkinnällä, on tällä alueella maisemamuutoksen vaikutuksia tarkasteltava vielä suuremmalla huolella.

Museolla ei ole tässä vaiheessa muuta kommentoitavaa asiaan rakennetun kulttuuriympäristön tai maiseman näkökulmista.

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta museo toteaa, että suunnitelma-alueella on tehty arkeologinen inventointi vuonna 2013 (V. Laulumaa / Museovirasto, Santala osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi). Alueelta tunnetaan kolme muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännettä, **Abläktsmossen 1** (tunnus muinaisjäännesrekisterissä 1000023007), **Abläktsmossen 2** (1000023008) sekä **Brännmalmin hiilimiilu** (1000023420), jotka kaikki ovat hiilimiiluja. Lisäksi alueelta tunnetaan seuraavat muuksi kulttuuriperintökohteeksi luokitellut, toisen maailmansodan aikaiset puolustusvarustuskokonaisuudet: **Santala** (tunnus muinaisjäännesrekisterissä 1000017946), **Santala 2** (1000022983), **Santala 3** (1000022984), **Santala 4** (1000022985), **Santala 24** (1000023006) ja **Brännmalm** (1000017947). Sotahistorialliset kohteet eivät ole muinaismuistolain rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännetöksiä, mutta niitä suojellaan samaan tapaan historiallisen arvonsa perusteella.

Sotahistoriallisten kohteiden **Santala 2**, **Santala 3** ja **Santala 4** osalta museo toteaa jo tässä vaiheessa, että kohteille Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännesrekisteriin merkitty aluerajaus on tarkastettava maastossa, sillä alueelta käytettävissä olevan LIDAR-aineiston perusteella kohteisiin liittyviä maarakenteita on todennäköisesti nykyisiä rajauksia laajemmilla alueilla. Lisäksi museo toteaa, että lausuntopyyntöä esitetyn suunnittelun alueen itäreunalla, kiinteän muinaisjäännetöksen **Brännmalmin hiilimiilu** eteläpuolella on LIDAR-aineistossa erottuva, toisen hiilimiilun olemassaoloon viittaava ilmiö. Myös tämä vaatii maastotarkastuksen.

Museo toteaa edelleen, että hankkeen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että hankkeen kokonaisvaikutus (ml. puuston poisto, työmaa- ja huoltotiet, rakentaminen, purkaminen ja muu mahdollinen maaperään kajoamista vaativa tai maan pinnan peittämiseen johtava toiminta) suunnittelun alueella sijaitseviin kiinteisiin muinaisjäännetöksiin ja muihin kulttuuriperintökohteisiin tulee huolellisesti

Västra Nylands museum
Länsi-Uudenmaan museo

Industrigatan 8, 10600 Ekenäs | www.raseborgsmuseum.fi | museum@raseborg.fi
Teollisuuskatu 8, 10600 Tammisaari | www.raaseporinmuseum.fi | museo@raasepori.fi

Västra Nylands museum Länsi-Uudenmaan museo

arvioiduksi. Lähtökohtaisesti aurinkopaneelien ja muiden rakenteiden ja rakennelmien sijoittelu tulee suunnitella siten, etteivät tukirakenteet, tai niiden rakentaminen, käyttö ja huolto tuhoa tai peitä kohteita. Rakenteita ei tule sijoittaa arkeologisten kohteiden päälle. Koska osa sotahistoriallisista kohteista on laajahkoja, useammista toisiinsa liittyvistä erityyppisistä rakenteista muodostuvia kokonaisuuksia, on aurinkopaneelien sijoittelun vaikutusta kohteisiin tarkasteltava niiden osalta tapauskohtaisesti ja tarvittaessa maastokatselmusten perusteella.

Arkeologiset kohteet tulee huomioida myös alueen rakennustöiden sekä esimerkiksi työmaa- ja huoltoliikenteen suunnittelussa, mikäli uusien kulkuväylien rakentamiselle ilmenee tarvetta. Lisäksi on syytä huomioida, että kiinteät muinaisjäännöskohteet **Abläktsmossen 1** ja **Abläktsmossen 2** sijaitsevat jo olemassa olevan ajouran välittömässä läheisyydessä, minkä vuoksi mahdollinen laajamittaisempi liikennöinti nykyisellä ajouralla voi vahingoittaa niitä.

Mikäli suunnitelmavaiheessa todetaan, että hankkeen toteuttaminen edellyttää kiinteisiin muinaisjäännöksiin tai muihin kulttuuriperintökohteisiin kajoamista tai niiden peittämistä, tulee asiassa olla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhteydessä Länsi-Uudenmaan museoon tarvittavien arkeologisten tutkimusten ja dokumentointien laajuuden selvittämisen käynnistämiseksi.

Arkeologisten kohteiden sijaintitiedot ja aluerajausten geometriat tulee hankkeen tarkempaa suunnittelua varten tarkastaa Museoviraston ylläpitämästä muinaisjäännösrekisteristä (www.kyppi.fi) tai Museoviraston paikkatietoaineistojen rajapintapalvelun (WMS/WFS/ArcGis Feature Service) kautta: <https://www.museovirasto.fi/fi/palvelut-ja-ohjeet/tietojarjestelmat/kulttuuriympariston-tietojarjestelmat/kulttuuriympaeristoen-paikkatietoaineistot>. Muiden kulttuuriperintökohteiden **Santala 2**, **Santala 3** ja **Santala 4** sekä mahdollisen suunnittelualueen itäreunalla sijaitsevan hiilimiilun osalta museo päivittää aluerajaustiedot muinaisjäännösrekisteriin tehtyään paikalla maastotarkastuksen.

Arkeologisia kohteita on syytä varautua hankkeen suunnittelun edetessä tarkastelemaan Länsi-Uudenmaan museon arkeologin kanssa myös maastossa.

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta yhteyshenkilönne Länsi-Uudenmaan museossa on arkeologi Tarja Knuutinen (puh. 019 289 2509, tarja.knuutinen@raseborg.fi).

Lassi Patokorpi
museonjohtaja, Länsi-Uudenmaan museo

Valmistelijat: Tarja Knuutinen, arkeologi, Länsi-Uudenmaan museo
Tellervo Saukonieni, rakennustutkija, Länsi-Uudenmaan museo

Tiedoksi: Uudenmaan ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
Museovirasto, Kulttuuriympäristöpalvelut
Hangon kaupunki

Västra Nylands museum
Länsi-Uudenmaan museo

Industrigatan 8, 10600 Ekenäs | www.raseborgsmuseum.fi | museum@raseborg.fi
Teollisuuskatu 8, 10600 Tammisaari | www.raaseporinmuseum.fi | museo@raasepori.fi

Följande handlingar har undertecknats den 14 november 2023

LUM_Hanko_Santala_aurinkovoimala_SkartaEnergy.pdf

(124503 byte)

SHA-512: 1120a0e69f4faa178bba72c79260780c447ce
d9168dc87477a9085d430ce1e1559aaa96fd6a3614e9cd
eb08485698e620c69f2ef6bb32e2841b0e47cc5ce8175

Underskrifter

2023-11-14 08:14:23 (CET)

Patokorpi Lassi Lalli Ilmari, Länsi-Uudenmaan museo

lassi.patokorpi@raseborg.fi

Undertecknat med e-legitimation (Mobiiivarmenne)

Undertecknandet intygas av Assently

LUM Hanko Santala aurinkovoimala SkartaEnergy

Verifiera äktheten och integriteten av detta undertecknade dokument genom att skanna QR-koden till vänster.

Du kan också göra det genom att besöka <https://app.assently.com/case/verify>

SHA-512:

b0d13c643eaea56fbbb7255522f95b7e47f51ee8cab5e57d8bf00242b8b84726f0852b6e102d004a5c74436e277ce5231bf6716654d1b2c2b1d7a049fb668c9b

Om detta kvitto

Dokumentet är elektroniskt undertecknat genom e-signeringsplattformen Assently i enlighet med eIDAS, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014. En elektronisk underskrift får inte förvägras rättslig verkan eller giltighet som bevis vid rättsliga förfaranden enbart på grund av att underskriften har elektronisk form eller inte uppfyller kraven för kvalificerade elektroniska underskrifter. En kvalificerad elektronisk underskrift ska ha motsvarande rättsliga verkan som en handskrivna underskrift. Assently tillhandahålls av Assently AB, org. nr. 556828-8442, Holiändargatan 20, 111 60 Stockholm, Sverige.